

कूर्मो गार्त्समदो, गृत्समदो वा। विश्वेदेवाः। त्रिष्टुप्

धृतव्रता आदित्या इषिरा आरे मत्कर्त रहसूरिवागः।

शृण्वतो वो वरुण मित्र देवा भद्रस्य विद्वाँ अवसे हुवे वः ॥ २.०२९.०१

धृतव्रता:- धृतधर्माः। आदित्या:- अखण्डप्रकृतिजाः। इषिरा:- सङ्कल्पजा हे देवाः। रहसूरिव-
रहस्यप्रदेश इव। मत्- मत्तः। आरे- दूरे। आगः- अघम्। कर्त- कुरुत। वरुण- ऋताधिदैवत।
मित्र- स्नेहाधिदैवत। देवाः- हे देवताः। भद्रस्य विद्वान्- क्षेमस्य ज्ञाता सन्। अवसे- रक्षायै। वः-
युष्माकं। शृण्वतः- मया कृतं स्तोत्रं जानतः। वः- युष्मान्। हुवे- आह्वये ॥१॥

यूयं दैवाः प्रमतिर्यूयमोजो यूयं द्वेषांसि सनुतर्युयोत।

अभिक्षत्तारौ अभि च क्षमध्वमद्या च नो मृळयतापरं च ॥ २.०२९.०२

दैवाः- हे देवताः। यूयम्। प्रमतिः- प्रकर्षमननसाधनम्। यूयम्। ओजः- तेजः। यूयम्। द्वेषांसि-
द्वेषभावनानि। सनुतः- अन्तर्हिते देशे। युयोत- पृथक्कुरुत। अभिक्षत्तारः- क्षत्रियाः। अभि-
आभिमुख्येन। क्षमध्वम्- सहनशीला भवत। च। अद्य- अस्मिन् दिने। अपरं च- अपरस्मिन्दिने
च। नः- अस्मान्। मृळय- आनन्दयत ॥२॥

किम् नु वः कृणवामापरेण किं सनेन वसव आप्येन।

यूयं नो मित्रावरुणादिते च स्वस्तिमिन्द्रामरुतो दधात ॥ २.०२९.०३

वसवः- हे शरण्याः। किम्- किं खलु। वः- युष्मदर्थम्। कृणवाम- करवाम। अपरेण- भवदन्येन।
सनेन- सम्भजनेन। किम्। आप्येन- भवदपरेण वा शरण्येन किम्। मित्रावरुणा- स्नेहाधिदैवत
ऋताधिदैवत। अदिते- अखण्डप्रकृतिज। इन्द्रामरुतः- हे ईशनाधिदैवत। हे प्राणाः। यूयम्। नः-
अस्मदर्थम्। स्वस्तिम्- भद्रम्। दधात- धारयत ॥३॥

ह॒ये दे॒वा यू॒यमि॒दाप॒यः स्थ॒ ते मृ॒ळत् ना॒धमा॒नाय॒ मह्य॑म्।

मा वो॒ रथौ॑ म॒ध्यम॒वा॒ळृते॒ भून्मा॒ युष्मा॒वत्स्वा॒पिषु॑ श्रमिष्म ॥ २.०२९.०४

हये- हे । देवाः । यूयम् । इत्- एव । आपयः- प्राप्तव्याः । स्थ- भवथ । ते- तादृशा यूयम् ।
नाधमानाय- प्रार्थयते । मह्यम्- मे । मृळत्- आनन्दं कुरुत । वः- युष्माकम् । रथः- रथम् ।
मध्यमवाट्- मध्यमवाहनम् । विभक्तिव्यत्ययः । ऋते- विना । मा भूत्- मा भवतु । सदा
मध्यमवाडेव भवतु न द्रुतगतिर्न मन्दो भवत्विति भावः । युष्मावत्सु- युष्मत्सदृशेषु । आपिषु-
बन्धुषु सत्सु । मा श्रमिष्म- श्रान्ता मा भूम ॥४॥

प्र व॒ एको॑ मिम॒य भू॒र्यागो॑ यन्मा॒ पि॒तेव॑ कि॒त॒वं श॒शास॑।

आ॒रे पा॒शा आ॒रे अ॒घानि॑ दे॒वा मा मा॒धि पु॒त्रे वि॒मिव॑ ग्रभीष्ट ॥ २.०२९.०५

वः- युष्माकम् । एकः- एकोऽहम् । भूरि- प्रभूतम् । आगः- अघम् । मिमय- हिंसितवान् ।
अकरवम् । अघं हिंसैव । यत्- तस्मादेव । पिता- जनकः । कितवम्- कुपथगमनं पुत्रमिव ।
शशास- अनुशासनं कृतवन्तः । पाशाः । आरे- दूरे सन्तु । अघानि- पापानि । आरे- दूरे सन्तु ।
पुत्रे अधि- पुत्रमिव स्थितं मां पितरः सन्तः । विभक्तिव्यत्ययः । विमिव- अपगतमिव । वातीति
विः । मा ग्रभीष्ट- मा बन्धे गृहीध्वम् ॥५॥

अ॒र्वाञ्चो॑ अ॒द्या भ॑वता यजत्रा॒ आ वो॒ हार्दि॑ भय॒मानो॑ व्ययेयम्।

त्रा॒ध्वं नो॑ दे॒वा नि॒जुरो॑ वृ॒कस्य॒ त्रा॒ध्वं क॒र्ताद॑वपदो॒ यजत्राः॑ ॥ २.०२९.०६

यजत्राः- पूज्याः । अद्य- इदानीम् । अर्वाञ्चः- अस्मदभिमुखाः । भवत । भयमानः- भीतः । वः-
युष्माकम् । हार्दि- हृदयस्थं छन्दः । व्ययेयम्- प्राप्नुयाम् । देवाः- हे देवताः । वृकस्य-
आदातुर्हिसकस्य । निजुरः- निहननात् । त्राध्वम्- रक्षत । अवपदः कर्तात्- आपत्प्रदात् । त्राध्वम्-
रक्षत ॥६॥

माहं म॒घो॒नो वरुण प्रि॒यस्य॑ भूरि॒दान्न॑ आ वि॒दं शू॒नमा॒पेः ।

मा रा॒यो रा॒जन्सु॒यमा॒दव॑ स्थां बृ॒हद्वे॒देम॑ वि॒दथे॑ सु॒वीराः॑ ॥ २.०२९.०७

पूर्व॑ व्याख्यातम् (२.०२७.१७) ॥७॥